

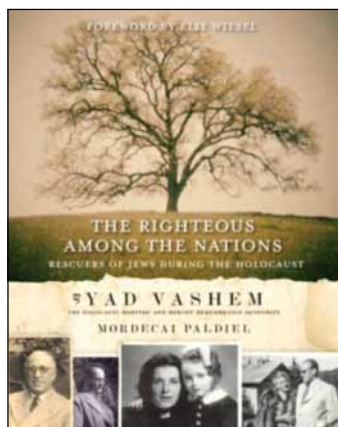

Diplomați care au salvat mii de evrei de la moarte

Recent, la Sinagoga Park East din Manhattan, New York, a fost lansat volumul documentar *Eroi diplomați ai Holocaustului*, realizat de Mordecai Paldiel, director al Muzeului „Yad Vashem” din Ierusalim. În circumstanțele vitrege ale celui de-al doilea război mondial, când evreii au fost lăsați de izbeliște și prea puține state sau persoane oficiale s-au angajat să-i ajute, să le salveze viața, au existat și excepții - diplomați care s-au expus, care și-au sacrificat până la urmă cariera. (R.E. a relatat în mai multe numere despre câțiva dintre ei). Din păcate, volumul este foarte subțire, deoarece au fost doar 29 - a declarat, la lansarea cărții, Richard C. Holbrooke, fost ambasador al S.U.A. la O.N.U. Aflându-se în post în orașe care până la urmă au ajuns sub controlul celui de-al treilea Reich, această infimă minoritate de oficialități, hotărâte și ingenioase, au emis pașapoarte, oferind refugiaților evrei cetățenie, uneori în țări de-a dreptul exotice, cum a fost El Salvador, se arată în volum. Au emis vize de intrare și ieșire, scrisori de protecție, au acceptat documente false sau chiar i-au ajutat pe evrei să și le procure, au confecționat ștampile false, s-au confruntat cu autoritățile, de multe ori i-au ascuns pe evrei și i-au însoțit până la frontieră. Mulți au dus o politică ce contravenea politicii statului pe care-l reprezentau și, în consecință, și-au pierdut postul. Așa s-a întâmplat cu Feng Shan Ho, consulul chinez de la Viena, după ce Austria a fost înghițită de Germania nazistă. A fost scos din funcție deoarece a eliberat mii de vize pentru Shanhai. Datorită lui, 18.000 de evrei austrieci au ajuns în China, iar alții au reușit să plece în alte țări. Doi diplomați din Lituania, Jan Zwartendijk, om de afaceri,

au scăpat cu viață. Cazul lui Raoul Wallenberg care a salvat mii de evrei unguri este cunoscut.

Soarta nu a fost miloasă cu unul dintre diplomații cu o comportare mai mult decât exemplară - consulul general al Portugaliei de la Bordeaux, aristocratul Aristides de Sousa Mendes. În mai 1940, s-a confruntat cu mii de refugiați, majoritatea evrei, care voiau să scape de iminenta invazie germană în Franța și să se refugieze în Spania și Portugalia. Dictatorul Portugaliei, Antonio de Oliveira Salazar, i-a interzis categoric să elibereze vize de tranzit refugiaților, în special evreilor. Sousa Mendes a dus o adevărată luptă de conștiință și, după frământări de mai multe zile, a decis să încalce dispozițiile guvernului. A declarat că va emite vize pentru toți, indiferent de rasă sau religie. Nu a cerut bani și s-a dus personal la granița cu Spania să asigure trecerea refugiaților. La 23 iunie 1940, guvernul portughez îl demite. Întors în țară, a continuat să-și susțină cauza, prin argumente umanitare și religioase. Dat afară din serviciul diplomatic, având de întreținut 12 copii, a trebuit să-și vândă proprietatea. A murit în mare sărăcie, având ca singură sursă de venit un ajutor oferit de comunitatea evreiască din Lisabona.

Efectul povestirilor este cu atât mai puternic, cu cât ele sunt relatate nedramatic, prin mărturiile supraviețuitorilor, ale celor care au scăpat cu viață datorită convingerilor umaniste și morale ale celor 29, convingeri care s-au dovedit mai puternice decât instrucțiunile pe care, ca diplomați reprezentând interesele țărilor lor, ar fi trebuit să le urmeze.

EVA GALAMBOS

Cine nu își dorește o dantură perfectă? Cred că nimeni nu ar putea să răspundă negativ la această întrebare... Purtarea unui aparat dentar, din acela metalic și care atrage cu putere magnetică toate privirile, necesită un anumit curaj - în special, de la o vârstă încoace.

La Timișoara, în cadrul unui curs destinat stomatologilor din țară și străinătate, am avut oportunitatea să cunosc o doamnă care în ultimii ani s-a ocupat, deopotrivă, de terapie,

Un zâmbet perfect, din Israel

cât și de estetica dentară. Dr. Silvia Geron este președinta I.O.S. (Israeli Orthodontic Society), membru fondator W.S.L.O. (World Society of Lingual Orthodontics), precum și fondatorul ediției electronice a jurnalului „Adult and Lingual Orthodontic”. Așa cum ne-au mărturisit cei care au participat la curs, stomatologul israelian este azi cea mai cunoscută personalitate în domeniul ortodonției linguale.

Dar ce este, de fapt, acest domeniu? La prima vedere, pare simplu... În loc să se monteze aparatele dentare pentru îndreptare, în față, la vedere, pe dantură, ele sunt ascunse în partea interioară. Inconveniențele estetice sunt astfel eliminate. Tehnica este, însă, ceva mai complicată și necesită îndemănare și știință în domeniu din partea stomatologului. Medicii din Israel au adoptat de ceva timp această metodă, iar Silvia Geron este medicul care promovează această tehnică în întreaga lume. Ea ține periodic conferințe de specialitate în Statele Unite, Europa și, evident, Israel - unde

conduce și un curs de master în domeniu, la Universitatea din Tel Aviv, care are cursanți din cele mai diverse țări.

Născută în Maroc, stabilită de mică în Israel, dr. Silvia Geron are o carieră prodigioasă în domeniul stomatologiei. Pe lângă numeroasele cursuri pe care le susține, cabinetele particulare ale soțului său (tot stomatolog) și ale ei sunt printre cele mai solicitate din Israel. Până aici, avem de-a face cu o carieră de invidiat, pentru unii. Aflăm, însă, că doctorul din fața noastră are cinci copii, dintre care doi își satisfac acum serviciul militar. Pe fete le învață, nu o dată, rețete la telefon... S-a obișnuit cu stilul acesta de viață, mereu în mișcare, mereu activ. Ei au acum între 19 și 26 de ani, dar de mici i-a învățat să fie independenți.

Dr. Silvia Geron a fost încântată de receptivitatea, de profesionalismul medicilor români, dar și de interesul manifestat față de Israel. Cei care au urmat acest curs - dintre care o menționăm pe cea care deja practică această metodă la Timișoara și a fost și principalul organizator al cursului, dr. Camelia Szuhaneke - vor putea preda mai departe această tehnică tuturor ortodonților interesați de această metodă, aflată la confluența medicinei cu estetica.

LUCIANA FRIEDMANN

Cel mai, cea mai...

● Sinagoga del Transito din Toledo este considerată una dintre cele mai interesante și importante monumente evreiești din Spania. A fost construită în 1366, în stil maur. Acest edificiu este împodobit cu arabescuri impresionante și inscripții ebraice, executate cu măiestrie de artiștii vremii. Sinagoga are un muzeu evreiesc de istorie sefardă.

● Unul dintre cei mai importanți muzicieni evrei ai secolului al XIX-lea a fost *Mordko Fajerman*. Se spune că el a servit drept model pentru personajul Jankiel în cel mai important poem național polonez, *Pan Tadeusz*, de Adam Mickiewicz.

● Cel mai cunoscut pictor evreu al începutului de secol XX a fost *Amedeo Modigliani*. Născut într-o familie de negustori evrei din Roma, tânărul a studiat în Italia și s-a mutat apoi la Paris, unde intră în boema acestei citadele a artelor. În capitala franceză se înscrie la „Académie Colarossi” și se stabilește în cartierul Montmartre. Deși debutul său oscilează între expresionism și fauvism, stilul și-l găsește în anii maturității. Portretele sale alungite, cu ochi melancolici și trăsături schematice, au intrat în istoria artelor prin expresia lor unică.

● Pentru cei mai mulți europeni și americani, *Haim Topol* înseamnă, în primul rând, personajul Tevie Lăptărar din *Scripcarul pe acoperiș*. Interpretarea sa strălucită, care a rămas în filmografia internațională, a fost mereu copiată, dar niciodată cu un succes asemănător. Născut la 9 septembrie 1935, Haim Topol este azi unul dintre cei mai importanți artiști de teatru și film din Israel. I se spune simplu Topol și este o autoritate în lumea artelor dramatice. În 1961, și-a fondat prima trupă de teatru, dar, de-a lungul anilor, a contribuit la animarea vieții artistice din

diverse orașe israeliene. Printre multe alte distincții, Topol deține Globul de Aur și a fost nominalizat la Premiul Oscar.

România, numele tinerei a devenit cunoscut o dată cu relația pe care a avut-o, pentru scurt timp, cu fotbalistul Adrian Mutu.

● *Lera Auerbach* este una dintre cele mai în vogă compozitoare de origine evreiască din noua generație. Ea s-a născut la 21 octombrie 1973, în Celiabinsk, Rusia. Creația sa este promovată de casa internațională „Hans Sikorski” și stilul ei se înscrie în tradiția virtuozilor pianului din secolul XX. Tânăra compozitoare inovează în domeniul expresiei, tonalității, limbajului muzical.

● Unul dintre cei mai cunoscuți arhitecți ai New York-ului modern a fost *Leopold Eidlitz* (n. 1823, Praga - m. 1908, New York, S.U.A.). El este cunoscut, în primul rând, pentru Templul „Emanu-El”. Conform anumitor cercetări, este primul arhitect evreu din Statele Unite. Deși numeroase clădiri ale sale au căzut victimă ulterioarei modernizării urbanistice, volumele de arhitectură pe care le-a scris rezistă cu siguranță timpului. (L.F.)

● 1 martie 1922 - s-a născut, la Ierusalim, omul politic și comandantul militar YITZHAK RABIN. Până la proclamarea Israelului, a făcut parte din organizațiile ilegale care luptau pentru crearea Statului Israel. După proclamarea independenței, a îndeplinit diferite funcții importante: șef al Marelui Stat Major al armatei israeliene, ambasador în S.U.A. și prim-ministru al Israelului. În 1994, a primit Premiul Nobel pentru Pace.

● 1 martie 1937 - a murit ARMAND MAURICIU, unul dintre primii jucători de șah din România. A fost autorul primei rubrici de șah dintr-un ziar românesc („Adevărul literar”).

● 3 martie 1812 - s-a constituit, în America, Fundația „Hadassah”.

● 4 martie 1977 - un violent cutremur zguduie Bucureștiul. Se înregistrează un mare număr de morți și pagube materiale. Printre victime se află și reprezentanți de seamă ai evreimii bucureștene: VERONICA PORUMBACU, poetă, prozatoare și traducătoare. A scris versuri de factură civică și familială, jurnale de călătorie, memorialistică, literatură pentru copii. A semnat remarcabile traduceri din literatura universală. A fost distinsă cu Premiul de Stat; MIHAI PETROVEANU, critic și istoric literar. S-a făcut cunoscut prin studii despre poezii române din secolul XX (T. Arghezi, G. Bacovia ș.a.); SAVIN BRATU, istoric și critic literar, autorul unor monografii, cum sunt *Ibrăileanu - omul, Mihail Sadoveanu, Ion Creangă*. A fost conferențiar la Universitatea din București.

● 4 martie 1894 - s-a născut, la Berlin, scriitoarea GABRIELLE TERGIT (Elise Reifenberg). A devenit cunoscută prin reportajele ei din sălile de tribunal. În timpul șederii în Israel, a scris romanul de succes *Acceleratul de Haifa*.

● 5 martie 1957 - a murit, la București, cercetătorul și eseistul SAMUEL BAINGLASS, născut la Brăila. Licențiat în chimie, a desfășurat o intensă activitate publicistică. Este autorul versiunii românești a *Istoriei universale a poporului evreu*, de S. Dubnov.

● 7 martie 1971 - s-a născut, la Londra, actrița RACHEL WEISZ. În 2006, a obținut un Premiu Oscar.

● 8 martie 1992 - a murit, la Tel Aviv, politicianul israelian MENAHEM BEGIN, născut în 1913, la Brest-Litovsk. În 1942, a venit în Ereț Israel. În 1949, a creat Partidul „Herut”. Din 1977 până în 1983, a fost prim-ministru al Israelului. A fost distins cu Premiul Nobel pentru Pace, în urma semnării acordurilor de la Camp-David, care au dus la Tratatul de Pace între Israel și Egipt.

● 10 martie 1929 - s-a născut IOSUB LEIBOVICI, președintele Comunității Evreilor din Huși.

● 11 martie 1877 - s-a născut, la Reims, sociologul și filosoful MAURICE HALBWACHS. A formulat conceptul de „memorie colectivă”. Lucrarea sa fundamentală - *Memoria și condițiile ei sociale*.

● 11 martie 1812 - a fost adoptat, în Rusia, edictul de emancipare care recunoaște dreptul evreilor la cetățenie. Ulterior, însă, prevederile edictului au fost restrânse.

● 12 martie 1966 - a murit, la Paris, pictorul VICTOR BRAUNER, născut în 1903, la Piatra Neamț. A făcut parte din grupul supraprealist din capitala Franței.

● 14 martie 1997 - a murit, la Londra, regizorul de film FRED ZINNEMANN, născut în 1907, la Viena. În 1929, s-a stabilit în S.U.A. Filmografie: *A șaptea cruce*; *De aici în eternitate*; *La amiază*; *Oklahoma* și altele.

● 16 martie 1897 - s-a născut, la Buzău, pictorița MARGARETA STERIAN, autoare de peisaje (*Peisaj din Grecia*), naturi moarte (*Vasul albastru*; *Iriși în vas galben*), portrete. În opera ei se remarcă influențe folclorice. A participat la expoziții internaționale (Roma, Budapesta, Paris, Geneva etc.).

● 17 martie 1969 - GOLDA MEIR este numită în funcția de prim-ministru al Israelului.

● 19 martie 1922 - s-a născut actrița SEIDY GLÜCK. A urcat pe scenă la vârsta de 3 ani, jucând alături de părinții ei. În 1948, este angajată la T.E.S. din București. Aici a interpretat, cu strălucire, roluri din dramaturgia idiș și universală. Pentru creația ei a fost distinsă cu ordine și medalii.

● 20 martie 1933 - s-a născut IANCU WEXLER, președintele Comunității Evreilor din Roman.

● 23 martie 1917 - s-a născut, la Cluj, fostul campion al României la tenis de masă, PANETH FARCAȘ.

● 23 martie 1887 - s-a născut SIDNEY HILLMAN, lider sindical din S.U.A.

● 23 martie 1929 - s-a născut TANIA GRÜNVALD, președintele Comunității Evreilor din Fălticeni.

● 25 martie 1949 - s-a născut SOLOMON FAINBLAT, președintele Comunității Evreilor din Tulcea.

● 27 martie 2002 - a murit, la Beverly Hills, regizorul hollywoodian BILLY WILDER, în vârstă de 95 de ani. Filme: *Dublă recompensă*, *Vacanță pierdută*; *Unora le place jazzul* și altele.

● 28 martie 1927 - a ajuns în Ereț Israel ansamblul Teatrului „Habima”, fondat în Rusia, în 1917. „Habima” a devenit Teatrul Național al Israelului.

SIEGFRIED WOLF